

بارعایت ممیزی آثار فرهنگی بی‌خاصیت نمی‌شوند

گفت‌وگو با رئیس سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر (ساترا)

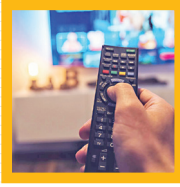
۲۲

ابزارهای تنظیم‌گری

شاخص‌های اعطای مجوز به رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر

۲۲

تبلیغات قواعد دارد

گفت‌وگو با محمدحسن خلعتیری، سرپرست معاونت توسعه بازار و کسب‌وکار ساترا

۲۴

همیشه در کنار فرهنگ

همه آنچه می‌خواستید درباره سازمان ساترا و ممیزی شبکه نمایش خانگی بدانید

به عصر ساترا خوش آمدید

گزارش فیمه پناه آذر

مدیر ویژه نامه

اولیاده ۱۸۰تحدیه نمایش‌های خانگی با تولیدات خود نبض بازار نمایش خانگی را در دست داشت؛ اتحادیه‌ای که نزدیک به ۲۰دافت‌فعال داشت، به تدریج از تعداد فعالان این اتحادیه کم شد و کار به جایی رسید که نزدیک به ۱۰دافت‌فعال در این حوزه کار می‌کردند. در برهه‌ای بازار فیلم نمایش خانگی با وجود قاچاق فیلم‌های خارجی و حتی ایرانی وارد فاز جدیدی شده؛ تا جایی که رسانه از اخبار پیگیری قاچاق فیلم و مبارزه با قاچاق فیلم و امحای آثار اشباع شده بود اما سر نوشت شبکه نمایش به اینجا ختم نشد. زمانی که آثار شبکه نمایش خانگی به آثار شانه تخرم‌مغی تبدیل شده بود، با آمدن سامانه‌های VOD ورق به گونه‌ای برگشت.

و این موضوع تا حدود زیادی محقق شده؛ البته نمی‌توان نادیده گرفت که در چند سال اخیر هم به نوعی ساترا با داشتن چند تأییدیه از نهادهای حکومتی نظارت کامل را بر پلتفرم‌ها داشته است. ساترا زمانی قدرت‌ش زیاد شد که توانست در ماه‌های پایانی دولت دوازدهم آنها را ارضی کند تا ساترا با این پلتفرم‌ها در رقابت با هم قرار بگیرد. ساترا با این پلتفرم‌ها در رقابت با هم قرار گرفت. ساترا با این پلتفرم‌ها در رقابت با هم قرار گرفت. ساترا با این پلتفرم‌ها در رقابت با هم قرار گرفت.

نظارت جدی بر یک سرمایه هر چند به فعالیت برخی از دفاتر شبکه نمایش خانگی هم در زمان فعالیت‌شان نغدهایی می‌شد اما کاهش قدرت این اتحادیه با آمده سامانه‌های جدید همراه بود. در دست از همان زمانی که بنا شد تا آثار در قالب سریال و فیلم برای عرضه در پلتفرم آماده و پخش شوند؛ لزوم نظارت بر آن نیز جدی تر شد؛ چرا که بسیاری از سازندگان آثار نمایشی با این رویکرد وارد شبکه نمایش خانگی شدند که اثری را بسازند که نمی‌شود در تلویزیون به آنها پرداخت و یا ظرفیت‌های لازم برای طرح در سینما را نداشتند.

هر چند که سود ورود به شبکه نمایش خانگی نیز به‌ویژه بعد از ورود جدی VODها به این حوزه پیش از سایر حوزه‌ها شد. به همین واسطه هم بود که هر روز نام چهره‌های جدید در میان متقاضیان ساخت سریال برای شبکه نمایش خانگی دیده می‌شد.

وزارتخانه‌ای که عقب ماند

ناگفته نماند به جز وجه اقتصادی، بحث نظارت هم هر روز پررنگ می‌شد، کار نظارت بر تولید و مجوز پخش نیز سال‌ها در دست وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بود و رویه تولید و پخش آثار در این شبکه همچنان ادامه داشت تا اینکه صداسیما، سازمانی با عنوان سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی (ساترا) را در محلی خارج از صداسیما ایجاد کرد. در سال ۱۳۹۴ بود که زمزمه‌های تشکیل ساترا به گوش رسید، این سازمان به دست‌ساز ریاست وقت رسانه ملی تشکیل شد؛ سازمانی که شاید تا سال پیش هم نامش آنقدر شنیده نمی‌شد تا اینکه با فعالیت بیشتر پلتفرم‌ها، این سازمان، فعالیت خود را به عنوان یک نهاد نظارتی آغاز کرد. هر چند این سازمان در لیست وظایفی که در سایتش گنجانده، مسئولیت‌های دیگری هم دارد اما آنچه در این سال‌ها و ماه‌ها بیشتر به چشم آمد بخش نظارتی و ممیزی آن برای سازندگان برنامه‌ها و سریال‌های نمایش خانگی بود.

شروع یک حاشیه

اواخر ریاست علی سمسگری در رسانه ملی بود که مدیران ساترا در تلاش بودند با تصویب قانونی در مجلس حضور خود را در فضای تولید و نمایش شبکه نمایش خانگی به شکل رسمی ادامه دهند

داده‌ها

حمید یزدانی

شکل‌گیری شبکه نمایش خانگی

- دهه ۶۰ و رودیدئو**
- دهه ۶۰ ویدئوکلپ**
- سال ۱۳۶۲ مهنوعیت**
- دهه ۶۰ فیلم‌های هندی**
- سال ۱۳۷۲ رفع مهنوعیت**
- دهه ۷۰ رسانه‌های تصویری**
- دهه ۷۰ عناوین محدود**
- دهه ۸۰ VCD بجای VHS**
- سال ۱۳۸۱ دوبله در نمایش خانگی**
- دهه ۸۰ رواج فیلم دیدن**
- دهه ۸۰ کپی**
- سال ۱۳۸۹ فرار از زندان**
- سال ۱۳۸۹ قلب یخی**
- سال ۱۳۸۹ قبه تلخ**
- دهه ۹۰ نسل جدید CD**
- دهه ۹۰ فروش در سوپرمارکت‌ها**
- دهه ۹۰ رونق سریال‌سازی**
- سال ۱۳۹۴ سریال شهرزاد**
- دهه ۹۰ پول مشکوک**
- سال ۱۳۹۵ ساترا**
- سال ۱۳۹۵ غایب آتلاین**
- سال ۱۳۹۸ کرونا و قرنطینه خانگی**
- سال ۱۳۹۸ تعیین نهاد نظارتی**
- سال ۱۴۰۵ استقبال از سریال‌ها**
- سال ۱۴۰۱ کیفیت پایین**
- سال ۱۴۰۱ محدودیت اینترنت**

اثنا کارزاری برای بازگشت شبکه نمایش خانگی به وزارت ارشاد به امضا رسید، کارزاری که هیچ‌گاه به نتیجه نرسید. پیمان جبلی که بیش از یک‌سال است ریاست رسانه ملی را در دست دارد، مدیر گرفتاری است که باید رسانه ملی را چه در هزینه‌ها و چه تولیدات سروسامان دهد و حالا سازمان ساترا هم به گرفتاری‌های رئیس رسانه ملی اضافه شده است. پیمان جبلی در گفت‌وگوهای پراکنده‌ای که داشته و یا در محافل دانشگاهی که صحبت کرده نظر قطعی خود را از ساترا بیان کرده است. این مدیر گفته است: «در فضای بعضی از پلتفرم‌هایی که در قالب گیمینگ پخش زنده دارند، استریمینگ دارند، مطالبی که آنجا بارگذاری می‌شود اعم از محتوای مستیج به معنی واقعی کلمه، شیطان پرستی به معنی واقعی کلمه، محتوای‌های صدمه‌زده ضددینی و ضداخلاقی و ضدامنیتی، همین الان روز روشن در جمهوری اسلامی شما بروید در این پلتفرم‌ها چه کسی صاحب اینجاست؟ چه کسی باید این را مدیریت بکند؟ یعنی می‌خواهم عرض کنم ما اگر ادعای نظارت داریم این ادعا، ادعای

دوران کرونا و شبکه نمایش خانگی شاید اگر کرونا نبود پلتفرم‌ها همچنان روال طبیعی تولید و پخش خود را داشتند اما شیوع کرونا و خانه‌نشینی مردم باعث شد که بیشتر این استفاده از پلتفرم‌ها در برهه ۳ساله صورت بگیرد. پلتفرم‌ها بیشتر از گذشته تولیدات خود را افزایش دادند و در نهایت این شبکه‌ها بیش از گذشته اهمیت پیدا کرد. در این میان اختلاف نظر میان ساترا با پلتفرم‌ها به آشفتگی‌ای آدامن زده که فضای حاکم بر شبکه نمایش خانگی را ملتهب کرده است. این نکته‌ای است که سازندگان سریال‌های شبکه نمایش خانگی بر آن تأکید می‌کنند. مهم‌ترین انتقاد سپردن نظارت بر محتوای سریال‌های شبکه نمایش خانگی به رقیبش تلویزیون است. ساترا در ماه‌های گذشته تلاش کرد تا تعامل بیشتری با پلتفرم‌ها داشته باشد، تلاشی که در برخی مواقع نتیجه داد.

تولیزون و شبکه نمایش خانگی روزگاری حق انتخاب و تماشای برنامه میان شبکه بود. تولد شبکه ۳ آن هم برای جوانان و تولید برنامه‌های جذاب آن دوران، تنسور رقابت میان شبکه‌ها را داغ کرد. رفته رفته تلویزیون تصمیم گرفت بر تعداد شبکه‌های اضافه کند اما این اضافه شدن شبکه همراه بود با تأسیس و ایجاد شبکه‌های مختلف ماهواره‌ای و به موازاتش تولد شبکه نمایش خانگی، روزگاری تلویزیون خود را در رقابت با شبکه‌های ماهواره‌ای می‌دید. حالا شبکه نمایش خانگی نشان داد که مخاطب حتی با صرف هزینه حاضر است به جای ماهواره به تماشای محصولات داخلی بنشیند. به زعم برخی از تهیه‌کنندگان پلتفرم داخلی رقیبی برای تلویزیون شده بود و حالا که به گفته رئیس رسانه ملی، تصمیم یکی هم در رسانه ملی و هم شبکه نمایش خانگی یکی است باید دید چه آینده‌ای بسرای پلتفرم‌ها رقم می‌خورد؟ اینکه مدیران سازمان در تلاشند باز هم مخاطب را پای برنامه‌های تلویزیونی بنشانند و یا اینکه تولیدات پلتفرم‌ها هم به‌خاطر سیاست‌های واحد سازمان مانند شبکه‌های تلویزیونی شوند و در آینده‌ای نه چندان دور این پلتفرم‌ها همانند تلویزیون و برنامه‌هایش شوند.

بیشتر نداریم. این صداسیما جمهوری اسلامی، یک مجموعه‌ای است که ادعا نمی‌کند که همه چیز تمام است، ولی به هر حال یک سازمان رسانه‌ای یکپارچه و منسجمی است که دارد محتوایی هم تولید می‌کند و در اختیار جامعه قرار می‌دهد. در تمام کشورهای دنیا، اساساً در فضای دنیا، در تکنیک بین وسایل ارتباط جمعی، کار ویژه سینما مشخص است که چیست. کار ویژه مطبوعات مشخص است که چیست. مجله و نشریات کار ویژه‌شان معلوم است. هر کدام از آنها کار ویژه خاص دارند. یعنی شما از سینمایی تولید انتظار داشته باشید که اینزودی تولید کند. یعنی بگوید که الان برو، بعد یک ماه دیگر بیا قسمت دومش. نه سینما تک قسمتی است، باز تلویزیون نمی‌تواند انتظار این را داشته باشد که تولیداتش همه تک‌قسمتی باشد. از تلویزیون انتظار دارید که کار سریالی تولید کند. باز بقیه رسانه‌ها هم به همین ترتیب تولید سریال کار ویژه تلویزیون است. نه در ایران، کلاً در وسایل ارتباط جمعی این کار ویژه برای تلویزیون تعریف شده. بده در بعضی از جاهای دنیا یک شبکه‌های خصوصی آمده‌اند که تلویزیون هم نیستند اما دارند سریال تولید می‌کنند. اما وقتی که سریال‌سازی با پلتفرم‌هایی که هستند، در کشور ما تبدیل می‌شوند به رسانه‌هایی که شبیه صداسیما دارند می‌شوند، بخش کودک دارند، بخش زنده دارند، سریال هم دارند، خبر آن عملاً یک صداسیما دیگر در کنار صداسیما تولید شده است. آیا قانون اساسی این اجازه را می‌دهد که صداسیما؟ اگر کار ویژه تولید سریال در کار ویژه تلویزیون است فقط و در جمهوری اسلامی یک صداسیما بیشتر نداریم؛ بنابراین، هر سریالی که در خارج از فضای صداسیما دارد تولید می‌شود، به نوعی مکمل فعالیت تلویزیون است، مکمل فعالیت صداسیما است و نمی‌شود گفت که این مثل سینماست. سینما یک چیز دیگر است و این تلویزیون است و دارد کار تلویزیون را انجام می‌دهد. حالا وظیفه تلویزیون چیست؟ وظیفه تلویزیون این است که همانطور که برای تولیدات خودش معیار‌ها دارد قاعده تا باید برای آنجا هم معیار گذاشته شود. آن معیار را چه کسی بگذارد؟ سینما یا تلویزیون؟ کار صداسیما تنظیم‌گری محتوایی این تولیدات نمایشی است برای مراقبت از تولید در فضای مجازی که اول خدمت شما عرض کردم. این را قانون به عهده ما گذاشته.»

تنظیم محتوای تولیدات نمایشی

پیمان جبلی در گفت‌وگویی که با روزنامه همشهری داشت درباره ساترا عنوان می‌کند: «یک بحث حقوقی و منطقی داریم و یک بحث واقعی و عملیاتی. من از دومی شروع می‌کنم. ما با یک واقعیت جدی روبه‌رو هستیم به نام فضای مجازی، که به نظر من فضای مجازی حقیقی شده. این فضای مجازی سال‌هاست که حداقل در یک‌دهه اخیر به‌شدت در کشور رشد کرده و گسترش پیدا کرده، مراجعه به فضای مجازی، تولید در فضای مجازی، بارگذاری در فضای مجازی، هر کار برای آن برای خودش یک رسانه است. امکانات جدید، به قول معروف، ظرفیت‌های جدیدی که ایجاد شده، شبکه‌های اجتماعی، اینها چیزهایی که است که ما داریم با آنها زندگی می‌کنیم. در این مدت، دغدغه جامعه واقعه صداسیما، دغدغه همه افراد جامعه، خانواده‌ها، مردم و نگرانی‌هایی که وجود دارد، بالاخره این فضا باید یک ساختار داشته باشد. اینطور نمی‌شود که، در هیچ کشوری اینطور نیست که هیچ قانونی حاکم بر فضای مجازی نباشد. شما بچه‌تان موبایل با لب تاپش را باز می‌کنید، شما به عنوان یک مادر یا یک پدر باید مطمئن باشید که یک چیز تا سالم جلوی چشمش نیاید اصلاً. تربیت غلط خدا نکرده از فضای مجازی بگیرد. حداقل این را شما انتظار دارید. رشد سریع فضای مجازی در سال‌های گذشته، در یک‌دهه اخیر، متأسفانه به‌گونه‌ای بوده که این احساس در عموم جامعه وجود دارد که یک فضای رها شده است و کسی به آن کار نمی‌نهد. هر چه جلوتر می‌رویم تأثیرگذاری فضای مجازی و حجم تولیدات در فضای مجازی هم حرف‌های تر می‌شود و هم بیشتر. این احساس ضرورت برای اینکه بالاخره یک نفر باید مراقب این فضای مجازی باشد، آن یک نفر کیست؟ خب دستگاه‌های مسئولی که تا الان باید این فضا را مراقبت می‌کردند، یا به وظیفه‌شان عمل کرده‌اند؟ نکرده‌اند. اگر می‌کردند که ما الان در این نقطه نبودیم. به لحاظ عملی، کشور به یک نقطه‌ای رسیده که در واقع دید فضای مجازی به‌ویژه در حوزه‌های تولیدات مشابه تلویزیون، یعنی حوزه نمایشی، به‌گونه‌ای است که کسی متولی ندارد. یعنی متولی رسدگی به بالاتر بودن یا مراقبت کردن ندارد. در قانون آمده که این وظیفه به عهده صداسیماست. خب این بحث عملیاتی آن است. بحث حقوقی و قانونی اینطور است که ببینید در قانون اساسی ذکر شده تا زمانی که قانون اساسی تغییر نکرده، حداقل ما یک صداسیما